

Праці згаданих науковців мають фундаментальний характер і становлять теоретичне підґрунтя для вдосконалення різних аспектів протидії злочинності у сфері охорони довкілля загалом. Але, не зважаючи на це, питання означені темою дисертації, не знаходили окремого комплексного дослідження в контексті розслідування. З метою усунення цієї прогалини, означена проблема потребує детального дослідження через призму розробки окремої методики розслідування незаконного зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом, результатом якого мають стати науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вирішення наявних криміналістичних та кримінальних процесуальних задач.

#### *Список використаних джерел*

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування : наказ Генерального прокурора від 30 черв. 2020 р. № 299. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

*Литвяк Андрій Олегович,*  
аспірант кафедри кримінального,  
кримінально-виконавчого права  
та кримінології Пенітенціарної  
академії України

## **НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗЛОЧИНИ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ПРАЦІВНИКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, ЯК КРИМІНОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

У ст. 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком нашої держави [1].

Правоохоронна діяльність є активною формою поведінки уповноважених суб'єктів, яка передбачає можливість застосування встановлених законом примусових засобів, що націлена на захист або відновлення прав, свобод і законних інтересів осіб, а також на протидію

порушенням, та реалізує правоохоронну функцію держави. Правоохоронна діяльність має складний характер та наділена самостійними ознаками, а саме: є невід'ємним структурним елементом (різновидом) юридичної діяльності; є самостійною юридичною категорією, що націлена на недопущення порушення прав, свобод і законних інтересів осіб або їх відновлення; є різновидом соціальної діяльності; має динамічний характер розвитку, що залежить від рівня розвитку суспільства, держави та системи права; здійснюється уповноваженими суб'єктами та залежить від їх професійності та досвіду.

Правоохоронні органи – це узгоджена система уповноважених суб'єктів, що є елементом механізму держави, здійснює виконання правоохоронних функцій відповідно до вимог чинного законодавства України [2].

Насильницька злочинність працівників правоохоронних органів є найнебезпечнішим дестабілізуючим фактором, що негативно впливає не тільки на систему кримінальної юстиції України, але й на національну безпеку держави – чим вище її рівень, тим менше можливостей використання системи правоохоронних органів та її працівників як ефективного інструмента вирішення внутрішніх проблем. Суспільна небезпечність насильницьких злочинів, що вчиняються працівниками правоохоронних органів об'єктивно пов'язана не тільки з порушенням прав і свобод людини, але й з ослабленням правоохоронної системи як найважливішої складової держави з захисту громадян та боротьби із злочинністю.

Саме тому вчинення кримінальних правопорушень особами, на яких покладено функції забезпечення безпеки та захисту інших людей, не лише підривають засади правової держави, перешкоджають побудові громадянського суспільства, завдають істотної шкоди авторитету державної влади, погіршують імідж правоохоронних органів, але й сприяють деформації правосвідомості громадян, морально розбещують суспільство, привчаючи його до думки, що несправедливість і насильство з боку влади цілком припустимі й природні; виступають вагомим каталізатором правового нігілізму в суспільстві, що вкрай негативно позначається на ефективності діяльності щодо мінімізації рівня злочинності. Особливо це стосується вчинення працівниками правоохоронних органів насильницьких злочинів, що посягають на найвищу соціальну цінність – людину, її життя і здоров'я, а також на невід'ємні права та свободи.

Незважаючи на системні перетворення, люстраційні та антикорупційні заходи, рівень злочинності серед працівників правоохоронних органів залишається досить високим, хоча останніми роками його вдалося дещо стабілізувати. Факти надзвичайних подій негативно позначаються на іміджеві усєї правоохоронної системи,

сприяють зростанню рівня недовіри громадян до здатності цих підрозділів забезпечити належний правопорядок у країні. За результатами проведених опитувань, 52 % громадян лише частково довіряють працівникам правоохоронних органів, 33 % – не довіряють ззагалі і лише 15 % – довіряють повністю [3].

Уся професійна діяльність працівників правоохоронних органів базується на реалізації правових і моральних вимог, які перебувають у тісному взаємозв'язку. Дотримання ними законності у практичній діяльності, недопущення правопорушень – головний показник зрілості та надійності органів державної влади. У зв'язку з цим особлива увага повинна приділятися питанням розробки та впровадження системи запобігання насильницьким злочинам, а також рекомендацій, спрямованих на удосконалення діяльності щодо їх виявлення та припинення у всій правоохоронній системі, встановлення осіб, які наділені державно-владними повноваженнями.

Кримінальні правопорушення, що вчиняються працівниками правоохоронних органів варто систематизувати на дві групи: кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та інші кримінальні правопорушення вчинені з використанням службового становища, до яких віднесено і насильницькі злочини, які хоч напряду і не торкаються сфери службової діяльності працівників, але так чи інакше пов'язані з нею. Передусім це проявляється в тому, що працівник правоохоронного органу дозволяє собі відхилення від загальноприйнятих стандартів поведінки, нехтує визнаними суспільством правилами співжиття саме через свою належність до правоохоронної системи. Така поведінка є наслідком існуючої в системі правоохоронних структур відомчої корпоративності та своєрідної кругової поруки, які не лише не передбачають належної оцінки неправомірних дій окремих працівників, але й всіляко сприяють замовчуванню таких фактів та уникненню законної відповідальності за вчинене.

Серед всієї сукупності насильницьких посягань необхідно відрізнити діяння, у яких насильство співпадає з мотивом та способом його досягнення, від насильницьких злочинів, у яких насильство виступає проміжним інструментом на шляху до реалізації іншої мети. Ці злочини містять певні спільні кримінологічні риси, але при цьому суттєво відрізняються за своєю природою, мотивацією, специфікою особистості злочинця та чинниками, що обумовлюють специфічність виду злочинного насильства.

Насильницький злочин вчинений працівником правоохоронного органу – це умисне протиправне, кримінально каране діяння, що проявляється у фізичному та психологічному впливі на органи, тканини (чи їх фізіологічні функції), психіку людини особою уповноваженою на виконання правоохоронних функцій держави й

вчиняється шляхом використання матеріальних факторів зовнішнього середовища, інформації, силової переваги, всупереч або поза його волею та здатне заподіяти смерть, фізичну або психічну травму (шкоду), обмежити свободу волевиявлення або дій людини.

Маючи складну, в певній мірі унікальну за змістом й негативним відтінком етичну, соціально-філософську природу, насильницькі злочини вчинені такими суб'єктами характеризуються: а) специфічними кримінологічно значущими рисами особи насильника; б) типовими ознаками, в яких відбиваються атрибути кримінального насильства: вони пов'язані з фізичним та психічним насильством або погрозою його застосування.

#### *Список використаних джерел*

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Осадчий В. І. Правоохоронні органи. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова ред. кол.) [та ін.]. Київ : Українська енциклопедія, 1998. Т. 5. 2003. 736 с.

3. Бардачов В. В. Злочини у сфері службової діяльності, що вчиняють працівники патрульної поліції як об'єкт кримінологічного дослідження. Науковий вісник публічного та приватного права. 2019. Вип. 5. С. 111–116.

*Ляскевич Дмитро Ігорович,*

здобувач вищої освіти Національної академії внутрішніх справ

*Науковий керівник:*

*Корольчук Віктор Володимирович,*

начальник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

## **ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ НЕВПІЗНАНОГО ТРУПА АБО ВИЯВЛЕННЯ ЙОГО ЧАСТИН**

Практика застосування сучасних технологій під час встановлення особи невпізнаного трупа або виявлення його частин відіграє важливу та роль для органів досудового розслідування та підрозділів кримінальної поліції.